საქართველოს სოც.-ფედერალისტთა სარევოლიუციო პარტია

ფრ. მთავარ კომიტეტის ორგანო

სოციალისტ-ფედერალისტი

კვირა ივნისის 19

1921 წ

№ 90

ფასი 200 მანეთი

რედაქციის მისამართი:
დამფუძნებელი კრების ქ. № 6
ტელეფონი 12—29

საქართველოს ეროვნული ბიბლიოთეკა

ფურცლები

45.

რად გვწამს სოციალიზტურ რევოლიუციის გამარჯვება?

მრავალი საკითხი მიმდინარე ცხოვრებისა მჭიდროდ დამოკიდებულია რევოლიუციის გაგებაზე. არიან ჩვენს საზოგადოებაში ელემენტები, ჯგუფები, რომელთაც გულწრფელობაც, ნამუსიც, პუშარიტება უბრალო სიტყვებია და ლამის წყვდიადში სინათლეს მტკიცებას შეუდგებიან, ხოლო კაშკაშა მზის დროს სიბნელეს მოგაჩვენებენ.

ასეთ ელემენტებთან ჩვენ საერთოა არა გვაქვს. სოციალისტურ რევოლიუციის საკითხი მართლაც თავსამტვრევი საკითხია. მაგრამ იგი პრობლემიდან პრაქტიკაში რომ გადავიდეს ჩვენი საზოგადოების და ინტელიგენციის ნაწილი მას მაინც ვერ მიიღებს იმ უბრალო მოსაზრების გამო, რომ მისთვის საზოგადოდ მიუღებელია სოციალიზმის რიგორც თეორია ისე პრაქტიკა.

მთელი ჩვენი გულისყური ჩვენი ხალხის იმ მშრომელი ელემენტებისაკენ არის მიმართული, რომელსაც სოციალიზმი თამბაქოს ბოლად არ მიაჩნია და მისდამი პოლიტიკას ზომავს არა წინაგრძნობის მიხედვით, არამედ ფაქტის არსებობით და განვითარებით.

თვით სოციალისტურს წრეებში არაა ერთი აზრი სოციალისტურს რევოლიუციასა და მის მომავალზე. არის მოძრაობა, მომენტის შეფასება, რევოლიუციის ეტაპების ძიება და ჩვენ სოციალისტების იმ ჯგუფს ვეკუთვნით, რომელნიც ცხლანდელ მოძრაობას სთვლის სოციალისტურ მოძრაობად და რომელსაც სწამს ამ რევოლიუციის უეჭველად გამარჯვება.

სად არის ამის საფუძველი? თანამედროვე ძალთა განწყობილების გასაგებად ჩვენ რამდენიმე მომენტი უნდა შევისწავლოთ: ეროვნული, პსიხოლოგიური, ეკონომიური. უმთავრესი ფაქტორი მომენტის ანალიზის დროს უეჭველად ეკონომიკას ეკუთვნის და ჩვენც ეკონომიკის ერთს მხარეს განვიხილავთ ამ წერილში.

ცივილიზაციის ისტორია მჭიდროდ დაკავშირებულია ეკონომიკასთან. კულტურის უკანასკნელ საფეხურებს თუ მოიგონებთ თქვენ მყისვე დარწმუნდებით, რომ განვითარებული ქვეყნები ამავე დროს სავაჭრო ქვეყნები იყვნენ, არიან. ინგლისი იმიტომ ბატონობდა მე 19 საუკუნეში მთელ მსოფლიოს, რომ იგი მსოფლიოს ბაზარი და ბანკირი იყო. ისევე იყო ინგლისის წინ ჰოლანდია, პორტუგალია და იტალიის რესპუბლიკები.

ჩვენ იმიტომ გვწამს ევროპაში რევოლიუციის აუცილებლობა, რომ ევროპა ეკონომიურ კრიზისს კაპიტალიზმის პირობებში თავს ვერ დაადწევს. იაპონიამ, ამერიკამ და ომმა სავსებით შესცვალეს საერთო პირობები კულტურისა და ეს პირობები უმთავრესად ევროპიელებისათვის არის მავნებელი. ამიტომაა ვამბობთ: რევოლიუცია მოხდება ევროპის ქვეყნებში. მაგრამ არ მოხდება ამერიკის შტატებში, იაპონიაში და საზოგადოდ ოკეანეს გადმა მხარეს.

მეორე შენიშვნა. რა თქმა უნდა რევოლიუციის მომავალზე ლაპარაკისას ჩვენ მხედველობაში გვაქვს არსებული რევოლიუციური პროცესი და არა შორეული რამ მიზანი—მოვლენა.

ჩვენ გვქონდა მთელი რიგი წერილები, როგორც რუსულს, ისე ქართულს „სოც.-ფედ.“-ში, სადაც უკანასკნელი სტატისტიკით ვამტკიცებდით ევროპის ეკონომიკის და ფინანსების დეკადანს. არსებიდან ვაჭრობის და ფულის ბალანსი ევროპა ლამანშ-სუეცით —18.600 ნიუ-იორკ-პანამით 10 400
ბალტიკამდე —11.000 9.300
ვალპარაისომდე — 8.400 5.400
სან ფრანცისკომდე 8 000 4.700

ამის გამო ხაზგასმული ავტორი ამბობს: „პანამის არხის გაყვანით ამერიკას ფანტასტიკურმა ეძლევა ეგრძოლოს ევროპის კონკურენციას იაპონიის ყველა ბაზარზე, ჩინეთის უმთავრეს ბაზარში და განსაკუთრებით ავსტრალიაში. ამიერიდან ინგლისის სავაჭრო გეგემონიას მოელის საშინელი, დღემდე უნახავი საშიშროება“.

ინგლისი: ომში განადგურება, ფინანსიური გაკოტრება, მონა-კოლონიების განთავისუფლება ეკონომიურად, სავაჭრო გზების დაკარგვა, სუთმობი მასალის ხელიდან გაშვება—რა ლაა ეს ინგლისის?

დიახ, ჩვენთვის ჰამოცანა არ არის კაპიტალისტურ ევროპის დეკადანსი. ეს დეკადანსი დაიწყო: ვერაფერი ვერ აჩერებს ამ პროცესს, ხელს უწყობს ყველაფერი: რუსეთი, რევოლიუცია, კრიზისი ოსმალეთის, ავსტრო-ჰუნგრეთის, გერმანიის, სისტემატიური გაფიცვები თვით ინგლისში.

ყოველი დღე ბებერი ევროპის კრიზისის გადრმავებაა, ყოველი დღე რევოლიუციის ნიადაგის განმტკიცება. ბრძოლები, დამარცხება, გამარჯვება, დამარცხება, კიდევ გამარჯვება—აი ამ გზით მიდის ევროპა რევოლიუციისაკენ, ევროპის რევოლიუციისაკენ. ჩვენთვის ეს პროცესი ფანტაზია არ არის, ფაქტია, მეცნიერულ დებულებაა. ჩვენ ამ ფაქტს საფუძველად უდებთ ჩვენს პოლიტიკას და ვეუბნებით ჩვენს ერს: შენ დღეს საქმე გაქვს რუსეთის რევოლიუციასთან, ხვალ საქმე გექნება ევროპის რევოლიუციასთან, სადაც სულ სხვა მხრივ, სხვაგვარად, სხვა ნიადაგზე დაისმება და გადაწყდება მთელი რიგი ეროვნული, სოციალური, ეკონომიური და საერთაშორისო საკითხი.

თედო ლალონტი.

ხელოვნება მასსაში

თანამედროვე პედაგოგიკაში მეტად დიდი მნიშვნელობა ეძლევა ესთეტიურ აღზრდას, მის საშუალებით სცდილობენ განუვითარონ ბავშვებს ხელოვნების და პოეზიის გაგების უნარი, რაც უსათუოდ ადამიანის სულიერი ამაღლების თვალია. ახალ პედაგოგიკას რასაკვირველია ვერ ჩავეტევთ სკოლის შემოზღუდულ კედლებში.

მისი მეთოდები უნდა გამოვიდნენ სკოლის გარედაც და სადაც კი აღზრდაზეა ლაპარაკი, ყველგან უნდა მეტყველებდეს აღზრდის ახალი მიმართულებაც.

დღეს ჩვენს თვალწინ გადაშლილია აღზრდისათვის ვრცელი ასპარეზი. სწავლის შუქი უნდა მოედოს ყველა კუთხეს, ყველა სკოლის გარეშე დარჩენილი მოქალაქე უნდა შეადარებით მაინც დაეწიოს წინ წასულ გონებრივ და ესთეტიურ ცხოვრებას, და ამ პროცესის ნაყოფიერებისათვის, ყველასათვის ხელმისაწვდომი უნდა გახდეს ამ წინ-მსვლელობის საშუალებანი. ჩვენი მიზანიც სწორედ ეს არის: სკოლის გარეშე ფართო მასშტაბით ადგენილი ლიტერატურული განვითარება. ეს—ხელოვნების ერთი დარგია, და როგორც ნაწილი, ხელს შეუწყობს ხალხს ხელოვნებისადმი მისწრაფების განვითარებას. ეს კი უსათუოდ დიდი მნიშვნელობის საქმეა. ცხოველურ ყოფაზე მაღლა ადამიანს ხელოვნება აყენებს, მხოლოდ ნივთიერის სიმძლავრეს ანიჭებს იდეალურ სფეროთა მიმზიდველობით, და ადამიანის განთავისუფლებასაც ეხმარება. მიტომაც არის, რომ ხელოვნება და პოეზია, რიტმი და ჰარმონია პირველყოფილ მდგომარეობიდან მისდევს ხალხს, და მათი საშუალებით ეს უკანასკნელი საცნაურად ხდის თავის ცხოვრებას, თავის ფიქრსა და მისწრაფებათ. ხელოვნების და პოეზიის სიმაღლეები ზნეობრივ ამაღლებასაც იტევენ. სილამაზით გატაცება სიკეთეს უმზადებს ნიადაგს, და კერძოდ ლიტერატურა და პოეზია კი, როგორც ადამიანია იდეალების გამომხატველნი, მეტად მძლავრ იმპულსად იქცევიან თვით-შეგნებისათვის.

თავისუფლების თანამგზავრიც ხომ ხელოვნებაა.

ბრძოლასაც ხელოვნება ადვილებს, და დასვენებაც ყველაზე აზრიანი ხელოვნების საშუალებით შეიძლება. არა უბრალო გართობა და „დროს-გატარება“, არამედ უმაღლეს განცდების აშლა, წმინდა ადამიანურის გამომჟღავნება, და მათ საშუალებით ადამიანთა დაახლოვება, აი რა შეუძლიან ხელოვნებას. ლიტერატურა და პოეზიაც ამ მიზანს ემსახურებიან, და მიტომაც, განსაკუთრებით დღეს არის საჭირო ამ მხრივი ენერგიული მუშაობა.

ესთეტიურად აღზრდა ჭკულისხმობს ხატვას, დღევანდლამდე ხელოვნება მასსიურ ცხოვრების გარეშე იდგა. იგი გამოცხადებული იყო „რჩეულთა“ კუთვნილებად, და რეჟიმის თავ-წასულობა იმასაც კი ბედავდა, რომ მასის მიერ შეთვისებულ ხელოვნების ნაწარმოებს უკვე ართმევდნენ ლირსებას. ხალხი დასტოვეს ხელოვნების გარეშე. რასაკვირველია ხალხი მაინც განაგრძობდა დამოუკიდებელ შემოქმედებას, მაგრამ ერთგვარ სისტემატიურ სკოლას მოკლებული, პრიმიტივობას ვერ სცილდებოდა. საშუალო და ახალმა საუკუნეებმა, თავის ყალბად გაგებულ ინდივიდუალიზმით ეს ბოროტება განამტკიცეს, და ხელოვნება იმ მონასტერს დაამსგავსეს, სადაც მხოლოდ „წმიდა მამები“, ეძიებდნენ სულის ცხონებას. სულ სხვა იყო „ნტიური ქვეყანა. საბერძნეთში ხელოვნება არ ყოფილა კარ-ჩაკეტილი. იქ თითქმის მთელი ცხოვრება ქუჩაზე და მოედნებზე მიმდინარეობდა, სახლი კი მხოლოდ მსუბუქი თავშესაფარი იყო დამის გასათევად. ხელოვნებაც ქუჩაში ვითარდებოდა. თეატრი, რომელიც იტევდა სამოცა-ათასამდე კაცს, გარედ ეწყობოდა, ცის ქვეშ, სადმე სერის კალთაზე. და იმდენად იყო იქ სათეატრო ხელოვნება ხალხში გასული, რომ რომელიმე ბერძენ მოქალაქეს, მხატვრული აღზრდა ისე ჰქონდა განვითარებული, რომ შეეძლო შეედგინა სათეატრო თუ მობდერალ-მოცეკვავეთა დასი და ხელმძღვანელობაც გაეწია. შემდეგ კი თანდა თანობით მოისპო მზის გულზე გამოტანილი ცხოვრება, საშუალო საუკუნეებმა გოთიური უმზეო სტილით დაბინდეს როგორც ყოველ-დღიურობა, ისე ხელოვნების მფლმფენობა, და ყველა მოქალაქე კარჩაკეტილობამ დაასნულა. დღეს ამ ხანასაც ელება ბოლო, და მშრომელთა გამოდ ვიქცა კვლავ ქუჩაში დაიწყო. თითქოს დღეს ხდება ძველ ატიკის ტრადიციები, და ყველა მოქალაქე ხელებს იწვდის იმ ბრძეულის ქუჩაში გასატანად, რომელიც საშუალო და ახალმა საუკუნეებმა მათ გამოტაცა და დაკეტა. დღეს ქუჩამ აიდგა ფერი, მოედნები ამოძრავდნენ, და ამ ნიშნით უნდა წავიდეს მთელი ჩვენი შემოქმედებაც. რა უყოთ რომ შემოქმედება სილრმეს დაჰკარგვია, სამაგიეროს სიგანეს მოიმატებს, და მის ფართედ გაშლილ ნაკადულებს დაეწაფება მშრომელი მასა. ეს უფრო მნიშვნელოვანია და ღირსსაცნობი ახალი ცხოვრების დასაწყისისათვის, და ჩვენი დიდი მოვალეობაც სწორედ ამ უნდა დავინახოთ. უნდა მოსპოთ ის ზღუდეები, რომელნიც ხელოვნების სამყაროს აუშენეს, და თვით საკურთხეველთანაც კი უნდა მიუშვათ ის „ბრბო“, რომელიც დღემდე არაფერი იყო, და დღეის იქით კი ყველაფერი უნდა შეიქმნას. უნდა აღვზარდოთ ეს „დიდი ბავშვი“ ყოველმხრივად, და ამ შემთხვევაში, ესთეტიურად, რომ ავამაღლოთ ხალხის სული, გავამტკიცოთ მისი ნების-ყოფა, გადაშალოთ იდეალების თვალის მომჭრელი ქვეყანა და უკეთესისთვის ბრძოლის უნარი აუნთოთ და გაუძლიერეთ.

ვახტანგ კოტეტიშვილი.

ქართული სული

საქართველოს თავის ბორიდგან მოიმდინარე ცხოვრებაში ერთად ერთხელ გადაუხადა ბედმა უდიდესი მეჯლისი.

მხოლოდ ერთხელ აიყვანა მისი დიდება იალბუზის მწვერვალზე, რომ საუკუნეთა განმავლობაში თავისი ბრწყინვალებით ეტყვევინა თვალნი მრავალთა თაობათა.

ეს იყო ხანა თამარისა.

შემდეგ კი ყველაზე ხმა მაღლა მხოლოდ გლოვის ზარი გაისმოდა საქართველოს ოთხივე მხარეს.

ჩვენი ქვეყნის მატიანეში ყველაზე დიდი ფურცლები წამებისა და უბედურობის შავი მარჯვენით არის ნაწერი.

ქართველის ხსოვნის სილრმეში დაუვიწყარ იქნებიან ის შავი დღენი, თოცა ყველაზე სასტიკად ძოისადა მან ბეგარა წინაშე ბედის სიმუხთლისა.

როგორ დაივიწყოს შემოსევა ლანგთემურისა! ცეცხლითა და მახვილით თარეში შაჰ-აბაზისა! აოხრება ალა-მაჰმადხანისა!

ყველაზე უნუგეშო გმინვა ხომ მაშინ ადმოხდა საქართველოს დაკოდილ ქერდს!

და ხომ წამება ჩაითვლება ყველაზე უწმიდეს წამად ადამიანთა არსებობაში.

ამას ჰკადრადებს ბუნება, შეძოქმედება, სილამაზე და ბრძოლა, რომელშიაც კი დაუდია წილი ადამიანს დიდან თავისის გამორკვევისა.

საქართველოს რამდენჯერ დასტყდომია თავზე რისხვა უძლიერეს ბატონთა.

რამდენჯერ შეეუსოფულან მის ციხე-სიმაგრეს, შელაბულან ტაძარნი წმიდად ჩვეულნი! მოოგრებულა ქირნახული და ბაღ-ვენახი. აწიოკებულა ხალხი და ადარც ერთის მხრით ხუგეშინის არ მომლოდინე იარად აყრილა გაბწყრული ბედის სამსხვერპლოდ!

და მაგრამ სწორედ ამ განწირულობის დროს, ამ დამარცხებისა და დარბევის დროს ერთი რამ შერჩენია ქართველ ხალხს უმწიკვლოდ, ხელ შეუხებელად.

ეს ერთი რამ იყო—მისი სული.

დაუმარცხებელი ქართული სული,

ეს იყო ის ბიუვალი ციხე-ქალაქი, რომლის ბუეთაც ვერც ერთი მტერი ვერ შეარღვევდა.

პირ-იქით! დამუქრებულთა შემოსევის დროს იგი უფრო მტკიცე ხდებოდა. ნამდვილი და საბოლოვო ბრძოლაც იქ გაჩაღდებოდა ხოლმე, სადაც გამარჯვება უსათოვოდ ჰხვდებოდა ქართველს, რადგან იქ იბრძოდა ეროვნული სული

დაუმარცხებელი ქართული სული.

დღესაც შეშფოთებულია ეს ქართული სული.

რას მოასწავებს?

ნუ თუ საქართველოს ბედი განსაცდელშია!

მსოფლიო ძალთა შეჯახებაში საქართველოს არ ეშინია—დირსეული წილი დაიდოს.

მხოლოდ მას ეშინიან—პატარა წმიდა სამთელიანით სხვის ხატს არ შეადნეს.

მოლოს, ვაი თუ ყველა თავის ადგილს დარჩეს. ჩვენი კერა კი უდროოთ დაინგრეს და სანუგეშებლად ისლა უნდა გვქონდეს: იქნება ჩვენთან ერთად ზოგიერთი ტან-ზომცრო ერიც იგლოვდეს თავის ბედსო.

დიახ! მყუდროება დაეკარგა ქართულ სულს.

ამას უნდა ჰხედავდეს ყველა, ვისაც თავზე უდგია მძიმე ვალად საქართველოს დამშვიდება და გაბედნიერება.

ამას ვერ დაინახავენ ტრიბუნაზე. ამას ვერ დაინახავენ ბეკვდითი ასპარეზზე, მაგრამ მას დაინახავენ, როცა ერი მთაებრივის სიძლიერეთა და მდუმარებით ალამარებს ბრძოლაში დაცემულ შვილებს.

ამას დაინახავენ ყველა ქართველის გულში, ხხოლოდ საკმარისია ჩაიხედონ იქ ფრთხილად, ბოწიწებით.

დღეს ქართველი განათლებული დედა-ქალაქის ქუჩებში რომ დაეხეტება, გაქირვების მკაცრ კლანჭებს თითქოს წაურთმევია მისთვის ადამიანური სახე და დაუტოვია მხოლოდ ჩრდილის მსგავსება, მაგრამ მისშეშფოთებულ გულში ბინც ერთია ყველაზე დიდი სევდა.

ეს არის—სევდა საქართველოსი.

გადით მიგარეულ კუთხეებში, შახედეთ სოფლის ქოხში და იქ ანა-ბინის არ მცოდნე გლეხი რომ ასწევს ჭიქას და იტყვის:

— ღმერთო! ვინც საქართველო გაანჩინა, იმანვე დაარჩინოსო!

რას ჰნიშნავს ეს?

ეს არის სადა, მაგრამ შეუბორკავი აღსარება ქართველის კაცისა.

ეს არის ხმა-მაღლად მოდაღადე ჩაუქრობელი ქართთუული სული.

დღეს ყველას გულში ერთი მღელვარებაა. ეს მღელვარება თანაბრად გადასწვდება ბავშვიდგან—მოხუცს, ქალიდგან—კაცს.

ეს არის ღელვა სამშობლოს ბედ-იღბალზე.

ან როგორ არ უნდა ჰღელავდეს, როცა ჩვენში ყველას დამოუკიდებლად მიაჩნია თავისი თავი გარდა თვით ქართველისა?

მაგრამ, ქართველ კაცსაც ამადია ერთი რამ დამოუკიდებელი:

მას ვერც შეაბორკავენ, ვერც ციხეში დაიტერენ, ვერც დაჰხვრეტავენ, ვერც მიაყენებიან თავის კარამდის.

— ეს არის ქართული სული, ღრმად ჩანერგილი ყველა ქართველის გულში.

იგი ლაღია, ძლეთა-ძლე და ჩაუქრობელი.

იგი არის გამაჯვება და მარადისობა ქართველი ერის ცხოვრებაში და მის მომავალში.

ლევ. მეტრეველი.

პრომეთე და ამირანი სხვა და სხვა ერის სხვა და სხვა საზღაპრო გმირები

ჩვენს პოეზიაში ისევე, როგორც სხვა ერთოდ ჩვენს მწერლობაში გავრცელებულია ისეთი აზრი, ვითომც საზღაპრო გმირები ბერძენნა პრომეთე და ქართველთ ამირანი ერთი და იგივე პიროვნება იყვეს.

საჭიროდ მიმაჩნია პატარა შენიშვნა უძღვნა ამ საკითხსა დასამტკიცებლად იმისა, რომ პრომეთე ამირანის ერთობას არავითარი საფუძველი აქვს და აქვე დაურთო სურათი ამირანისა ისეთი, როგორც უნდა იხატებოდეს ზღაპრის მიხედვით.

პრომეთეს ზღაპარი ბერძნულია და დაკავშირებულია იმ დროსთან, როცა კაცობა ოვა ბუნებაში ცეცხლი ჯერ შეგროვილი ცხოვრებაში მისი ხმარება, ბერძნებმა როგორც სხვა მრავალი ბუნების მოვლენა ცეცხლის გაჩენის ამბავიც ზღაპრად, ანუ მითებურად მოთად გარდაქმნეს. შევსმა და სხვა ოლიმპელმა ღმერთებმა, რასაკვირველია, იცოდნენ ცეცხლის

საიდუმლო ტ იცავდნენ; შურით არ უნდოდათ გაემხილათ საბრალო კაცისთვის, რომელსაც ბნელეთი სტანჯავდა ეშინოდათ კიდეც, რადგანაც მაშინ კაცი ღმერთების თანასწორი გაჰხდებოდა და დაუწყებდა მოცილეობას მათ დიდებას. მაგრამ ერთ ღმერთს სახელად პრომეთეს, შეეცოდა კაცი, ღმერთებს მოჰპარა ცეცხლი და ასწავლა მისი ხმარება ხალხსა. ზეცსმა დმერთთა ტ კაცთა მამამ ამის გულისთვის პრომეთე დასაჯა კავკასიის კლდეზე მილურსმითა.

ამირანი ქართული მითოლოგიური პიროვნებაა. ამირანის ზღაპარი გვიბატავს იმ დროს, როცა კაცი ახალი გამოსულიყო მინდვრად ასე რომ ძველთა პირები, ანუ კაცი ჭამია მდევები ავიწროებდნენ ხალხსა. ამირანი მფარველად მოევლინა საცოდავ ხალხსა. მდევების წინააღმდეგ მებრძოლს წადილი ჰქონდა ოგრეთვე განთავისუფლებული მშრომელი ხალხისთვის ეჭმია რძიანი პური ნაცვლად სისხლიანი პურისა, რომელსაც ხალხი სჭამდა.

ამირანი იყო შვილი მაღით სულკალმახ მონადირისა, ხოლო დედით დალისა, რომელიც იყო ალი, იგივ ალ-ქაჯი. იცოდა, რომ ეძლევი ძალა რომელიც დიდ მუხას ხელად ამოაძრობინებ—გალოპრინებდა და ახოცვინებდა მდევებსა, მისთვის მოენიჭებინა განგებას. ამირანი თავს გადვიდა და მოიწადინა ძლევა განგებისა, რომელიც საბრძოლველად გამოიწვია, მაგრამ დამარცხდა. მაშინ განგებამ რომელიც მოვლენიდა ფალავნად, ჯაჭვით დაბა იგი პალოზე და თავს წამოჰხურა მთები გერგეტ-მყინვარისა.

ყორანი კლდეზე მილურსმულ პრომეთეს გულს უხოკდა, პალოზე ჯაჭვით დაბმულ ამირანს კი უზიდავდა ყოველ დღე ხელადა ღვინოს და ერთ პურსა.

ასეთს მეგობრობას უწევდა ყორნის-შვილი, საკუთარი კვერცხითგან გამოჩეკილი, ფრთებიანი გოშია, სახელად ყურშა, რომელიც ჯაჭვს ლოკით უწვრილებდა მაგრამ გაწყვეტაზე მიმდგარი ჯაჭვი ისევ მაგრდებოდა.

ამირანი ისწრაფოდა დაეძლია ის ძალა, რამაც ცეცხლი გაჩინა დამორჩილებული ჰყოლოდა სტიქიონი ა მისი განგება. მაგრამ მიზანს ვერ მიეწია და გაუბედნიერებელი დაჰრჩა ხალხი, რომელისაც წარმოდგენილია ზღაპარში გულ-მოდებული მწყემსი ბიჭი, სისხლიანი პურის მქონებელი, და რომელიც განაგრძობს ისევ სისხლიანი პურის ჭამას, ე. ი. თავისი პირის ნაოფლარით ცხოვრებასა. თუმცა ასეა, ამირანი გულს არ იტეხს მაინც და ამბობს, დღეს დავკარგავ, ხვალ ვიპოვი ჩემი ბედი ასე სჯერსო. მაშასადამე ამირანი თუმცა მიჯაჭულია, თავისი ბედი დაკარგულად არ მიაჩნია, კვლავ იპოვის, ე. ი. განგების თანდათანის დამორჩილებით, მისი საიდუმლოთა ცხადყოფით მოესწრება ისეთ დროს, რომ მშრომელმა ხალმაც შეჭამოს რძიანი პური, როგორც თვით შეჭამს და ცოდნითა და ხელოვნებით განვითარებულმა მოისვენოს მდევებისაგან, რაიც იქმნება საბოლოო პოვნა ბედისა, რომელიც ადარ დაეკარგება ამირანსა.

პრომეთე და ამირანი სხვა და სხვაა. პირველია კაცის მპოვნელი ცეცხლისა, რომელიც კაცის განვითარების უდიდეს იარაღად იქცა, მეორე კი გამომხატველია კაცის, როგორც გონიერი არსების, სამართალისა მისწრაფებისა, რათა განგების დაძლევით მისი საიდუმლოება სავსებით შეიტყოს.

პეტრე მირიანაშვილი.

საყურადღებო შენიშვნა

ამ დღეებში ტფილისში გაიხსნა საქართველოს პროფკავშირების წარმომადგენელთა კონფერენცია. მე არ შეუდგები იმის აღნუსხვას, თუ რამდენად კანონიერად მოხდა ადგილებზე დელეგატების არჩევა, ვიტყვი მხოლოდ, რომ ტფილისის განათლებისა და სოციალურ კულტურის დარგში მომუშავეთა ამხანაგებს, სადაც მასწავლებლები 5 000-მდე ითვლება, შეძლება არ მიეცა ყოლოდა ამ კონფერენციაზე თავისი სრულ-უფლებიანი წამომადგენელი, ამ რიგად ჩვენი დიდა ქალაქის მასწავლებლობა, რომელიც უფლეს მონაწილეობას ღებულობს და ღებულობდა ყოველთვის საბჭლმწიფოებრივ ადმშენებლობაში კონფერენციიდან გარიყული დარჩა და როგორც „მოწყალებისავით ნაბოძი“ ისარი დაშვებული არიან მხოლოდ საათბირო ხმით. ეს აიხსნება იმ გარემოებით, რომ ტფილისის პროფკავშირების ცენტრმა, რომელმაც აიღო ინიციატივა ხელში ამ კონფერენციის მოწვევისა—იმ თავითვე უნდობლობით შეხვდა ადგილობრივ მასწავლებლობას, რაც ცა მან ამ მოკლე ხნის განმავლობაში საკმაოდ გამოამეღავნა. თუ უფრო ღრმად შეეხედათ ამ საკითხს, ჩვენ დავრწმუნდებით, სამწუხაროდ, რომ აქ აქვს ადგილი სწორედ რუსეთის შაბლონს. ის უნდობლობა, რომელიც სრულიად სამართლიანად რუსეთის მშრომელმა ხალხმა გამოიჩინა თავის ინტელიგენციისადმი უნდათ გადმოიტანონ საქართველოში და ამრიგად აღმართონ ხელოვნურად ზღუდე ქართველ მშრომელ ხალხსა და ინტელიგენციის შუა. ამ შემთხვევაში რუსეთის მაგალითი აქ სრულიად მოსატანი არ არის.

ჯერ ერთი იმიტომ, რომ საქართველოში არ არის თუ შეიძლება ასე ვსთქვათ, ბურჟუაზიული ინტელიგენცია, როგორც რუსეთში და მეორე—ქართველმა ინტელიგენციამ პირველი დღეებიდანვე გამოსთქვა აშკარად თავისი დამოკიდებულება მომხდარი ფაქტისადმი: მან უარყო სრულიად საბოტაჟი და მთელი თავისი ენერგიით ჩაება საერთო აღმშენებლობის ფერულში. განა ყოველივე ამის შემდეგ არის კიდევ რაიმე საეჭვო უნდობლობისა?!. მე ვგონებ რომ არა... კერძოდ მასწავლებლობა, ეს „ინტელიგენტი პროლეტარიატი“, როგორც მას ხშირად უწოდებენ ხოლმე, იმ თავითვე დადგა თავის სადარაჯოზე და მიუხედავად იმ ყოველად აუტანელი ეკონომიური მდგომარეობისა, რომელსაც ის განიცდის დღეს, განაგრძობს პირნათლად თავის წმინდა საქმეს.

მაშ რაშია საქმე?!. ნუ თუ მასწავლებელთა ეკონომიურ დაბეჩავებას უნდა მოყვეს უფლებრივი დაბეჩავებაც?!. მე ვგონებ ეს სრულიად არ არის სასურველი და მიზანშეწონილი მთლიანი პროფესიონალური მოძრაობის თვალსაზრისითაც კი.

აქვე არ შემიძლია არ აღვნიშნო ის საამწუხარო ფაქტი, რომელსაც ქონდა ადგილი კონფერენციის ხხდომაზე ივნისის 14-ს და რომელიც სრული დამახასიათებელია პროფკავშირების ცენტრის დამოკიდებულებისა მასწავლებლებისადმი. როდესაც თავმჯდომარის სიტყვის დროს მასწავლებელთა ჯგუფმა მოითხოვა „რომ კრებაზე დაცული ყოფილიყო საბჭლმწიფო ენის პრიორიტეტი, მაშინ თავმჯდომარემ საზოგადოთ განაცხადა, რომ აქ არის ჯგუფი, რომელსაც თავისი თავი მასწავლებელთა კრებაზე გონია და სურს მოახდინოს ობსტრუქციად და დასძინა, რომ ჩვენ ამის უფლებას არ მივსცემთო“. ეს სიტყვები რამდენჯერმე იყო თავმჯდომარის მიერ განმეორებული, რამაც დიდი აღელვება შეიტანა დელეგაციებში. მოლოს, როდესაც მასწავლებელთა ჯგუფმა დაინახა, რომ თავმჯდომარე დაჟინებით განაგრძობდა კრების წაყვანას რუსულ ენაზე,—მაშინ მათ კატეგორიულად მოითხოვეს ქართული ენა. ეხლა რა მოყვა ამ სრულიად კანონიერი მოთხოვნილებას? ყოველი მხრიდან საზიზღარი სიტყვები და ერთი დელეგატი იქამდისაც კი მივიდა, რომ წამოიძახა: „Мы позавемъ товарища, комуниста Цинцадзе и всѣхъ ихъ къ чорту уберет..“ რას ნიშნავს ეს?!. თუ არა დაცინვა და ანგარიშის სრული გაუწევლობა მასწავლებელთადმი. ყველაზე უფრო საყურადღებოა ის გარემოება, რომ თავმჯდომარემ მის მაგიერ, რომ ეს დელეგატი წესიერებისაკენ მიეწვია, წინადადება მისცა კონფერენციას პრეზიდიუმის სახელით ტფილისის მასწავლებელთა კავშირის თავმჯდომარე ამხ. ნ. ჩიგოგიძე კრებიდან გაეძევებინად, რაც თითების საშუალებით მათ ეს მოახერხეს. მაგრამ აქაც არ დაიცვა თავმჯდომარემ ელემენტარული წესი და ამხ. ნ. ჩიგოგიძეს განსამარტავად სიტყვაც—კი არ მისცა, რის შემდეგაც ნ. ჩიგოგისესთან ერთად პროტესტის ნიშნად დასტოვა დარბაზი დანარჩენმა მასწავლებლობამ. მე ვგონებ ასეთი საამწუხარო ფაქტები ამოღებულ უნდა იქმნას მომავალში ჩვენი ცხოვრებიდან, ვინაიდან ამით იქმნება მეტად ცუდი ატმოსფერა არსებულ მდგომარეობის მიმართ.

დასასრულ უნდა გამოვსთქვა მწუხარება, რომ ქართველ მასწავლებლობას ძალიან ცუდათ იხსენიებენ სხვადასხვა წრეებში სრულიად დაუმსახურებლად, რასაც ერთხელ და სამუდამოდ ბოლო უნდა მოეღოს.

გრ. ლორთქიფანიძე.

რას მოვითხოვდით?

რუსული „მუშის შრომის“ მეექვსე ნომერში მოთავსებულია წერილი ატოევისა „ქართველი ფედერალისტები და საქართველოს მუშები“.

ავტორი ეხება პროფკავშირებში მომუშავე ჩვენი პარტიული ამხანაგების გამოსვლებს და კერძოდ 5 ივნისის კრების ისტორიას.

რას წარმოადგენდა 5 ივნისის კრება? მუშათა სასახლეში მოხდა კრება ტფილისის სახელმწიფო, საზოგადო და საკრედიტო დაწესებულებებში არსებული ადგილობრივი კომიტეტებისა.

რას მოვითხოვდით ჩვენ თავი დანვე? სახელმწიფო ენის დაცვას.

ჩვენ გვინდოდა პრაქტიკულ საქმიანობაში დაცვა იმისა, რასაც საქართველოს რევკომის დეკრეტი ოფიციალურად გვიკარნახებდა.

ჩვენ საკვლევით ვიცავდით იმ მდგომარეობას, რომ ქართული ენის არ მცოდნე დელეგატებისათვის თავმჯდომარეს ორატორების სიტყვა რუსულად გადაეთარგმნა, მაგრამ ასეთი პირობა არ იქნა დაცული დელეგატების უმრავლესობის მიერ და ვერც დაიცავდნენ, რადგანაც კომუნისტური ფრაქციის მიერ წამოყენებული თავმჯდომარე—ფილკოვსკი სრულებით დაშორებულია კრების ქართულ ენაზე წარმოების შესაძლებლობას.

ამ რიგად ჩვენი წინადადება უარყოფილ იქნა და მივიღეთ შემდეგი ანორმალური მდგომარეობა; კრება ფაქტიურად მიმდინარეობდა რუსულად და ქართული სიტყვები მახინჯად ითარგმნებოდა რუსულად.

კრებაზე აწამეს სახელმწიფო ენა და ზოგიერთ დელეგატის თავხედობა იმ ზომამდეც მიდიოდა, რომ ტრიბუნებზე დარბაზს ხშირად მაშინ, როდესაც ორატორი სიტყვას—ქართულად იტყვოდა. ეს მდგომარეობა თავმჯდომარემაც შენიშნა: „Товарищи, почему вы оставляете зал заседания именно тогда, когда оратор начинает слово по грузински?“ მე არ ვიცი, რამდენად წრფელი იყო ასეთი განცხადება მხოლოდ ეს ფაქტია.

ვიკითხებით ატოევს—ჰქონდა თუ არა ასეთი ფაქტს ადგილი 5 ივნისის კრებაზე და რამდენად უსამართლო იყო პოზიცია სოციალისტ-ფედერალისტებისა?

ეხლა ატოევის სიყალბეზე.

„საბჭოთა მოსამსახურეების კონფერენციაზე ფედერალისტები მენშევიკ ზარეცკაიასთან ერთად მოუწოდებდენ საქართველოს მუშათა კლასს სოციალიზმისაკენ არა მოსკოვის გზით, არამედ ამსტერდამის“—სწერს ატოევი. ჩვენ კატეგორიულად ვაცხადებთ, რომ არც ერთ ჩვენს პარტიულ ამხანაგს ასეთი განცხადება კონფერენციაზე არ გაუკეთებია.

ეს ერთი.

ეხლა მეორე სიყალბე.

„თავისი სოციალისტობა ფედერალისტებმა იმითაც დაამტკიცეს, რომ მოითხოვდენ პროფესიონალური კავშირების კონფერენციის მოწვევას ქართველებისაგან“—სწერს მოქალაქე ატოევი.

იყო თუ არა მსგავსი მოთხოვნა?

რასაკვირველია, არა.

რას ვამბობდით ჩვენ და რას მოვითხოვდით? კონფერენციის გადადება აუცილებელია, რადგანაც საქართველოში ჯერ არ დასრულებულა პროცესი კავშირების დაარსებისა.

ეს აღნიშნა საბჭოს წარმომადგენელმა ყურულაშვილმაც. ჩვენც მის განცხადებას ვემყარებოდით. ჩვენ ვსთქვით, ჯერ დასრულდეს ორგანიზაციული მუშაობა კავშირების დაარსების სფეროში, მიეცეს საშუალება ახლად დაარსებულ კავშირებს მუშაობისათვის და შემდეგ უკვე მისადგება მოწვევა კონფერენციისა, რომ დელეგატებმაც სთქვან, რა გადაეკეთებინ, როგორ იმუშავეს.

არის თუ არა ასეთი მოტივები მცირე ნასახი იმისა, რასაც ატოევი სწერს? რასაკვირველია არა.

მაშ რაშია საქმე?

ჩვენ ვსთქვით, როდესაც კონფერენციაზე სისტემატიურად გვესმოდა ერთი და იგივე „ქართველი პროლეტარიატი, საქართველოს მშრომელი კლასი“—ჩვენ ვეკითხებოდით კომუნისტების უმრავლესობას, რომელიც სრულებით დაშორებული იყვნენ ქართული ენის ცოდნასთან, ქართველი ხალხის საქმეებში უმთავრესად ქართველები ჩაებათ.

სწორედ ასეთი არა ნორმალური მდგომარეობა არის მიზეზი იმისა, რომ კავშირებში საქმის წარმოება მიმდინარეობს რუსულად, სწორედ ამიტომაა სახელმწიფო ენა დატოვებული გარეშე დირსეული პატივისა.

ასეთი იყო ჩვენი პოზიცია კონფერენციაზე და ამას ჩვენ არ უარყოფთ.

მ. ღვამიჩავა.

განსაცდელი

მსოფლო ომმა და რევოლიუციამ ბევრი სხვა და სხვა დარგი ცხოვრებისა გაანადგურა და შეაჩერა; ეკონომიური მდგომარეობა ხომ უმაღლეს წერტილამდე ავიდა, და ცხოვრება აუტანელი გახდა, განსაკუთრებით მუშებისა, მშრომელი ინტელიგენციისა და მოსწავლე ახალგაზრდობისათვის. დღეს, ყოველდღიური მოთხოვნილებათა მინიმუმით დაკმაყოფილება გამხდარა ადამიანისათვის ზრუნვის უმთავრეს ხაგნად; ცხადია, სხვა მნიშვნელოვანი მოთხოვნილება მეორე ხარისხოვან საკითხად გადაიქცეოდა; ასეთმა პირობებმა განსაკუთრებული დადი დაასვა მეცნიერების წინმსვლელობას და სასტიკად დასწია უკან.

ეს თავისთავად არაფერია, რომ მომავალში მაინც იყოს იმედი დანაკლისის შესრულებისა, მაგრამ სწორედ სამედისწერო ის არის, რომ მომავალზე იმედის დამყარება ყოველად შეუძლებელია, თუ მხედველობაში მივიდებთ მოსწავლე-ახალგაზრდობის გონებრივ დაქვეითებას და თუ საჭირო ზომებს არ მივი-

ლებთ მდგომარეობის გამოსასწორებლად. ჩვენი მდგომარეობის მთავარი უბედურება მომუშავე ძალთა ნაკლებობაა, განსაკუთრებით სპეციალურ დარგებში და თუ ეს ასე დარჩა და ძალები, ზრდის მაგიერად, შემცირდა კიდეც, პირდაპირ ვეულურების მდგომარეობაში ჩავცვივით.

ჩვენი მომავალი თაობა ჩაბმულია ყოველ-დღიურ ცხოვრებაში, კანცელარიებში ხარჯავს მთელს თავის ენერგიას და რა გასაკვირველია მას სწავლისათვის ადარ სცხელოდეს და აკი ვერცა სწავლობს. სამსახურისა და სწავლის შეთავსება ყოველად შეუძლებელია მეტად ენერგიულ და სისტემატიურ მუშაობას მიჩვეულ ადამიანისთვისაც კი.

ჩვენი ახალგაზრდობა გადაეჩვია სერიოზულ მეცნიერულ მუშაობას და უმნიშვნელო ბროშურებზე ამყარებს თავის აწმყოს და მომავალ საქმიანობას.

ეს ერთის მხრივ რევოლიუციური მოძრაობის ბრალიც არის, რომლის გარეშე, რასაკვირველია, ახალგაზრდობა ვერ დარჩებოდა. ამ რევოლიუციონურ მოძრაობაში ის დაეწაფა რევოლიუციის მხარეთა ელემენტალურ დეკულტებების შესასწავლად, სხვა და სხვა ბროშურებს და მეტად ზერელე და უსისტემო ცოდნა შეიძინა. ყოველივე ამან გარყვნა მოსწავლე და სერიოზულ მუშაობას გადაჩვია.

ასეთი მდგომარეობის გაგრძელება სიკვდილია ჩვენი მეცნიერებისა, განვითარებისა და ნიშანი გაველურებისა; ჯერ კიდევ გვიან არ არის მივხედოთ დროზე საქმეს, დავეძიოთ სახელმწიფოებრივი ძარღვები; ყველაფერი ავიტანოთ, გავიპირვოთ, ოღონდ მოსწავლე ახალგაზრდობა ამოვიყვანოთ გადამცდარ გზიდან და სწორ გზაზე დავაყენოთ ნუ დაგვავიწყდება, რომ ახალგაზრდობაა ერისა და რევოლიუციის სასიცოცხლო ძალები; უმისოდ მოკვდება ერი, გაქრება რევოლიუცია, ცაიმსხვრევა კაცობრიობის მადალი იდეა.

მთავრობა ვალდებულია მისცეს ახალგაზრდობას მეცნიერული მუშაობის საშუალება, შესაძლებლობა; საჭიროა საზოგადოებამ ფართე დახმარება აღმოუჩინოს განსაკუთრებით სტუდენტებს; ყველამ გავიგოთ წვლილი ერის მომავლებისათვის; ჩვენი ხელით ნუ მოვაწყვეთ ხელს ჩვენსავე სიკვდილზე, მივხედოთ მეცნიერებას!

ალ. დიდებულიძე.

მუშათა შორის

ივნისის 11 მთავარ ფოსტის კანტორის დარბაზში, შესდგა ფოსტა-ტელეგრ. და ტელ. მუშა მოსამსახურეთა საზოგადო კრება. კრების მიზანი იყო სრულიად საქართველოს საპროფესიო კავშირთა კონფერენციაზე დელეგატების არჩევა, კავშირის სასადილოსათვის საკონტროლო კომისიის არჩევა. შაბათობანი და სხვა წვრილმანი საკითხები.

ფ.-ტელ. და ტელეფონის მუშაკნი კრებაზე ბლომად გამოცხადდენ. ამის მიზეზი იყო ის, რომ მათ სურდათ მოსკოვიდან დაბრუნებულ მუშათა დელეგაციის წევრების ამხ. ტუდუშის და ამხ. ჭრელაშვილისაგან მოესმინათ მოხსენება საბჭოთა რუსეთის ვითარებაზე.

თვითეულ ჩვენთაგანს ინტერესებდა მაუდგომელი ინფორმაცია, თუ რა შექმნა რუსეთის მუშათა კლასმა სამი წლის თავგანწირული ბრძოლით.

კრება დაიწყო კომპარტიის წარმომადგენელის ივანოვ-კავკაზსკის მოხსენებათ მომენტზე. ამხანაგმა მომხსენებელმა მომენტის ანალიზი დაიწყო ტრაგიკულად. მოხსენებას აკეთებდა, ბევრისთვის გაუგებარ, რუსულ ენაზე, დასარულია არ უჩნდა და კრება კი ეშურებოდა საქირო-მორიგო საკითხების გადაჭრაზე გადასვლას. ჩვენთვის გასაგები იქნება ის ნერვიულობა, რომელიც გამოიჩინა ზოგიერთმა ამხანაგებმა და ორატორს, რადგანაც სამი საათის ლაპარაკის შემცველგაც ბოლო არ უჩნდა მოხსენებას, გთავევება მოსთხოვა და ზოგმა კი ხელის შეშლით განიზრახა ამის მიღწევა, რამაც გამოიწვია რისხვა დანარჩენ კომუნისტების, რომლებმაც მოითხოვეს ზოგიერთ ამხ. ქალების გაძევება.

კამათის დასასრულს მომხსენებელმა საკამათოდ გაგვიწვია. კრებამ კი მოსკოვიდან დაბრუნებულ ამხ. ტუდუშს მოსთხოვა რუსეთის ვითარებაზე მოხსენება გაეკეთებინა და იმდენად ერთსულოვანი და კმაყოფილი იყო ამხანაგების მოთხოვნილება, რომ ამხ. ტუდუშს, რომელიც მოხსენების გასაკეთებლად არ მოსულა, იძულებული იყო დასთანხმებულიყო.

„ვერც მენშევიკები და ვერც კომუნისტები მიუდგომლად სრულის ობიექტივობით ვერ აშუქებენ რუსეთის ვითარებას. მე, როგორც ამ პარტიათა გარეშე მდგომი, შევეცდები სრული ობიექტივობა დავიცვა. ამასთანავე ვაცხადებ, რომ ყოველფერი ის რაც ჩემს მიერ იქნება ნათქვამი საბუთებით დადასტურებულ.

ამხ. ტუდუშმა დახასიათა რუსეთის დღევანდელი ვითარება: ეკონომიურის პოლიტიკურის და კულტურული მხრივ. სანამ არსებითად შეეხებოდა ამ მხარეებს მან მოგვითხრო იმ ცოცხალი ნაშთების შესახებ, რომელნიც დადადებენ სამოქალაქო ომის სისასტიკეს, რომელსაც აწარმოებდა რუსეთის პროლეტარიატი. მან აღნიშნა ტრანსპორტის მოუწყობლობა და ამის გამო ეკონომიური წონასწორობის დარღვევა და გაჭირვება, აღნიშნა მეტომრეობის სპეკულიაციის განვითარება, ორთქლმავალთა საკმაო რიცხვის უქონლობის გამო მგზავრობის გაძნელება და დაასკვნა, რომ ასეთ ეკონომიურ სიდუხჭირეს თვით მმართველი კომუნისტური პარტიაც გრძნობს და ცდილობენ ეკონომიური პოლიტიკის მარჯვედ შემოტრიალებით კოოპერაციის საშუალებით სოფელთან გაცვლა გამოცვლით „რაზვიორსტკების“ მოსპობით და განსაზღვრული პროცენტის ნატურით გადასახადის დაწესებით ცხოვრების გაუმჯობესებას.

პოლიტიკურის მხრივ კომუნისტური რუსეთი, როგორც დაურღვნობილი საოცრად ძლიერ და დისციპლინარულ წითელ ჯარზე, ძლიერია, თუმცა ფართო მასსები ინერციულ მდგომარეობაში არიან, ისინი უმთავრესად პურზედ ფიქრობენ. მაგრამ თუ რამე გაკეთებულა ამ სამი წლის განმავლობაში—ეს არის კულტურის საქმე და საპროფესიო კავშირების ორგანიზაციების მოწყობა. მომხსენებელმა დაგვიხატა ვრცელი სურათი თუ რა დიდი შემოქმედებითი მუშაობა გამოუჩენია რუსეთის მუშათა კლასს ამ სფეროში.

შემდეგ მან მოგვითხრო, რომ რუსეთში საქართველოში მომხდარ ბედადტრიალებას უყურებენ არა როგორც ორი ერის ომის შედეგს, არამედ, როგორც ჯანყებას და დიდი ენერგიაა საჭირო, რომ დაარწმუნო ისინი, რომ ეს იყო ორ რეგულიარულ ჯართა შორის ბრძოლა.

საქართველოს დამოუკიდებლობას თუ როგორ უყურებენ იქიდანაც სჩანს, რომ მე-4 სრულიად რუსეთის საპროფესიო კავშირების კონფერენციის პრეზიდიუმმა, იმ დროს, როცა შორეული აღმოსავლეთის რესპუბლიკის დელეგატები, როგორც დამოუკიდებელი რესპუბლიკიდან სტუმრები, სათათბირო ხმის მქონეთ გამოიცხადა, საქართველოს დელეგატები კი რუსეთის კავშირების—ნაწილად და გადამკვრელი ხმით, რის შესახებ ჩვენ მიერ შეტანილ იქნა წერილობითი მოხსენება.

დამსწრე ამხანაგებმა გულდასმით მოისმინეს ამხ. ტუდუშის მართლა რომ მეუდგომელი და ობიექტიური მოხსენება და ძლიერი ტაშით დააჯილდოეს.

ამხ. ტუდუშის მოხსენებას პასუხი გასცა ამხ. ივანოვ-კავკაზსკიმ, რომელმაც არსებითად დაადასტურა ყველაფერი ის, რაც აღნიშნული იყო ამხ. ტუდუშის მიერ, მაგრამ რა საჭიროა სამოქალაქო ომის შედეგებზე ლაპარაკი; დიახ, ჩვენ ვიბრძოდით ვანგრევდით და აწი ავაშენებთო“. მაგრამ განსაკუთრებით „ულმობელი“ და იმავე დროს სუსტი იყო მოპასუხე ეროვნულ საკითხში, სადაც ის „შოვინისტის“ ძახილის მეშინოდა იჯერებდა გულს. ნამდვილი დამოუკიდებლობის დამცველები ვართ ჩვენ—სთქვა მან, მაგრამ მისი აზრით ეს დამოუკიდებლობა მაშინაა კარგი თუ დამოუკიდებელი ხარ ანტანტისაგან და მეიდრთ დაკავშირებული დამოკიდებული ხარ რუსეთთან. ბოლოს ის იქამდიც კი მივიდა თავის „ეროვნული საკითხის“ განმარტებაში, რომ მაქო ინტერნაციონალური და არა აზერბეიჯანის ქალაქად აღიარა და განაცხადა ტფილისიც შედის ინტერნაციონალურ სფეროში“.

გრიშაშვილის ლექსი

ნოე ზოლოთოელს

(იხ. „კომუნისტი“ № 84)

მე მაგონდება, ზომლეთელო, სოხუმის სკოლა,
შენი ბავშვები, შერვაშიძე და ჯანაშია!
მაშინ თუ გული „ოქროს ფეხმა“ ამიჩოჩქოლა,
დღეს გამარჯვება, როგორც ვატყობ, ბასრ დანაშია.
დღეს საქართველო ის როდია, რაც იყო წინეთ:
ახალმა ძალამ ძველი ძალა მოსპო, ალაგმა.—
ჩვენც,—მე და სხვებმა,—ის წარმოვსთქვით, რაც ღრმად ვიწვნიეთ,
არ გვიხმარია,—ვით შენ ამბობ,—სხვა რამ „ქარაგმა“.
როგორც პოეტი შენთანა ვარ.. შენთან ვიყავი..
როგორც „მეჩექმეხ“ თავს ვერ გიკრავ მე კმაყოფილად;
არ გეკადრება, გულში ხელი რომ ჩამიყავი
და ეძებ იმას, რაც ჯერ ჩემში არა ყოფილა!
ო, მართალია: მე არა ვარ გმირი პოეტი
და ბრძოლის ველზეც ვერ ავლესავ ხმლებს თუ სიტყვებს,—
მაგრამ არასდროს არ ვყოფილვარ მიეთ-მოეთი
და მუდამ ჩემ ლექსს ქართველობა ახასიათებს.
მაშ რას შემდურით? ცილს რად მწამებთ? ან რას მამადლით?
მე ქართველობით რომ ვამაყობ, ნუ თუ თქვენ ამას
გაზომავთ რაღაც „შოვინისტურ“ ორპოფულ ადლით
და ჩემს „გამოსვლებს“ არ უწოდებთ „გმირულს“ და „ლამაზს“?..
დღეს „გრიშაშვილებს“ „სანდროები“ შემოეესია,
ო, მე არ მინდა მიემატოს ამათ ნოეცა,—
რა ვქნა! არა მწამს „ერვა საათის“ მე პოეზია
და ამ „ხანასაც“ სხვა მგოსნები უნდა მოეცა!
მე კი რასაც ვწერ, ვწერ თამამად, არ დასამალად.—
ვამბობ: თქვენს ხელში პოეზიას არ აქვს საშველი
და სანდროებიც მიმაჩნია იმ დასტამალად,
რომლითაც, ნოეს, ცხვირს იხოცავს დღეს **გრიშაშვილი.**

ფოთი-ქალაქი
ივნისის 15.
1921 წ.

ჭირვეული კომისარი.

ატირებული აღლაფებული შემოყარდნენ ამას წინად ჩემთან ძველი ჩემი წერილის გმირები—ნონიკოვისა, ბასთან ფოსტა-ტელეგრაფის მუშები დიდმის. მამულში კომისარ სუთიაშვილის უმსგავსობის გამო.

ეს კომისარი მართლა მაგარი უნდა იყოს მთელი დიდმის. მენშევიკების დროს კომისარი იყო, ბოლშევიკების დროსაც კომისარია. მენშევიკების დროსაც სუთიაშვილს ნონიკოვის ბალი უყვარდა, სცემდა პატრონს, აბუვებდა სასამართლოს, დასცინოდა ყველას, ძღივს-ძღიომით გამოაგდეს იგი მამულიდან. ეხლაც დიდმის კომისარია სუთიაშვილი და რასაკვირველია უპირველესი კომისარი თვით ნონიკოვის მამული.

არ მაქვს დრო და ადგილი ამ კომისარის შესახებ ყველა მასალა ავამეტყველო, რომელიც ხელთ მიპყრია. მართლა „სახალხო საქმე“-ს № 825 საკმაოა ამ კომისარის თავიდან მოსაშორებლად, მაგრამ-მართალი გითხრათ—თუ ეს ვაჟბატონი ბოლშევიკების დროსაც შესძლებდა თავის მიზნის მიღწევას—ადარ მეგონა.

ეხლა კიდევ უფრო გათავხედებულა სუთიაშვილი. ნონიკოვების ფოსტა-ტელეგრაფის მუშებიდან პატარა კომუნა შეუდგენიათ, თვითონ ამუშავებენ მამულს, ამით ფიქრობდნენ სიკვდილიდან თავის დახსნას. მაგრამ კომისარი სუთიაშვილი აბერხებს არა მარტო ნონიკოვას, არამედ ამ „კომუნარების“ გაძევებასაც.

ამ საქმეში ეხლაც კანცელარიული ბრძოლაა. ტფ. სამ. რევკომს შინაგან საქმეთა სახ. კომისარიატი სწერს: „გთხოვთ მოახდინოთ განკარგულება რათა ალაგმულ იქმნას დიდმის მილიციის უფროსის უკანონო მოქმედება და მეორედ არ უნდა ექნეს ადგილი მის მიერ ასეთ საქციელს“, № 6039-2650. ამის შემდეგაც ილაგმება დიდმის კომისარი?—ეხლა მეც ვეკითხ, ვინაიდან კომისარი სუთიაშვილი ყველა რეკომზე უფრო ძლიერი გამოდგა ჯა ვფიქრობ ბოლშევიკებმაც ვერა დააკლონ რა. ყოველ შემთხვევაში მოუცადოთ!

ო. დ.

ახალი ამბები

— **ახალი.** ტელეფონოგრამა № 1280 შრომის სახალხო კომისარიატის საქმეთა მმართველისაგან. 1921 წ. ივნისის 18-ს. რესპუბლიკის სახალხო კომისარიატებს შესაცვლელად შრომის სახალხო კომისარიატების ტელეფონოგრამისა ივნისის 15-ს თარიღით № 1247, გაუწყებთ ცნობად და განკარგულებისათვის, რომ ორშაბათს, ივნისის 20 საბჭოთა კონსტიტუციით უქმეა დღეა და ამ დღისით ყველა წარმოება—დაწესებულებაში მუშაობა არ უნდა წარმოებდეს. **საქმეთა მმართველი ბ. ბერძნიშვილი.**

— **სახელმწიფო ხალხური თეატრში** ივნისის 23 მდე მიიღება ჩაწერა იმ პირებისა, რომელთაც სურთ მონაწილეობა მიიღონ გუნდში (ხორო) და ბალეტში მომავალ სეზონისათვის. მიღება მოხდება კონკურსის საშუალებით. მსურველთ განცხადება უნდა შემოიტანონ თეატრის კონტორაში გამგის თანაშემწესთან ყოველდღე გარდა ორშაბათისა, 12—2 საათამდე. სახელმწ. ხალხური თეატრის დრ. გამგე.

— **ხაფოხტა დამოკიდებულება კავკასიასთან.** ხაფოხტა ტელეგრაფის სახალხო კომისარიატი ს. ს. ს. რესპუბლიკის რევკომს სთხოვს 16 ავტომობილს ფოსტის გადასატან გადმოსატანად მთავარ შარა გზებზე და ქ. ტფილისში. თუ ეს ზომა განხორციელდა ძლიერ გაადვილებს და დააჩქარებს კორესპონდენციებიხ მიღებას. ახლო დროში აზრად აქვთ შეუდგენენ ფოსტის გზაზენას საქართველოს სამხედრო გზით კავკავში ავტომობილებით.

— **ტელეგრაფის მუშაობა.** გასულ მაისში ტფილისიდან 6931 ფასიანი დეპეშა გაიგზავნა მიღებულია 14,336 ფასიანი დეპეშა გაიგზავნა 480ით, მიღებულია 872. სულ ტფილისში გადმოიგზავნა 15,[illegible] დეპეშა

ბაკურიანი

ბაკურიანი

ბაკურიანი

ნეთს; მეორე ხარისხის პარკში—ფუთათ 40 ათას მანეთს და საქონლით—7 არშინ ნარმა-ჩითს, 15 გირ. ნავთი, 15 გირ. მარილი, 3 კოლ. ასანთი 500 იარს ძაფს, ერთი გირ. საპონს 1 გირ. საძირი და ნახევარ გირვანქა საპირე ტყავს და მატყლს.

3) პარკის მიმღებ-დამრიგებელ ორგანიზაციებს ევალებათ იქონიონ მთავრობის მიერ გამოცემული საკვანძო ციკლო წიგნები, რომლიდანაც მეამრიშუმეს ეძლევა პირადი კვიტანცია ჩაბარებულ პარკისა, მიღებულ საქონლის და ფულის რაოდენობის აღნიშვნით.

4) მეამრიშუმენი ვალდებულნი არიან შეინახონ კვიტანციები, თორემ მთავრობის მიერ დადგენილ მოგების ნაწილს ან სხვა დამატებითი ავანს ვერ მიიღებენ.

5) ნედლი პარკის მიღება—შეგროვება მოხდება ჯერ-ჯერობით—ქალაქ ტფილისში (მუშტაიდ. საამრიშუმო სადგური) თელავში, სიგნაღში, მეტეხში (ქარელი), ზესტაფონში, სვირში, ბაღდადში, ქუთაისში, ცაგერში (დეჩხუმი) წესში (რაჭ.) ხონში, ღანირო ტაგანში, სამტრედიაში, ფოთანიერში, ვანში, საჯევახოში, საჩამი სერზე, ჩოხატაურში, ბიდის-თავში, ნაგომარში, ოზუოგეთში, ნოტანებში, სუფსაში, ლანჩხუთში, აბაშაში, ბანძაში, ახალ-სენაკში, ხონში, ზუგდიდში, ფალეხიბაში, ახუთში, ცხორაწყუში, ოჩემჩიოში, და დრანდაში.

6) იმ ორგანიზაციებს და კერძო პირებს, რომელთაც მთავრობისაგან არ აქვთ დავალებული მიღება—დაგროვება, სასტიკათ ეკრძალებათ პარკისა და მეამრიშუმეობის სხვა ნაწარმოების შესყიდვა, ვინაიდან პარკზე და ამრიშუმის ძაფზე ძონოპოლია არის გამოცხადებული.

7) ამ დადგენილების მე 6 მუხლის დამრღვევნი გადაეცემიან რევოლიუციონერულ ტრიბუნალს ხოლო შეძენილი პარკი ან ძაფი ჩამოერთმევათ უფასოდ.

საქართვ. სახალხო სასურსათო კომისარის მაგიერ ა. ერკომაიშვილი.

სამეწადლოქმედო კომისრის მაგიერ ე. ვაწაძე.

საგანგებო რწმუნებული ი. ქუთათელაძე.

მ. ვორონცოვის ძეგლის აღმართვის გამო

1

რუსეთმა საქართველო შეიერთა 1801 წელს. ამის შემდეგ, რუსეთი საქართველოსთვის ხიზნადა თავის გუბერნატორებს და მთავარ მართებელს, პირველ დღესვე შეეთვისებისას, საქართველოსთვის დანიშნული იქმნა საუბერნატორო კბორისგი.

ამ ცხოველმა საქართველოში სულ ერთ წელიწადს დაჰყო, ამ ხნის განმავლობაში მან დააფუძნა რუსული წესები საქართველოს დაბობილს და მოსპობილს სამეფოს საძირკველზედ, ამანვე დააწესა ტფილისი საგუბერნიო ქალაქად, თვით გამოცხადდა სამხედრო გუბერნატორად და დაიწყო მოქმედება რუსულად.

კნორინგი საქართველოში დარჩა სულ ერთს წელიწადს, ამ ხნის განმავლობაში, მან კარგად შეისწავლა ქართველი ერის ცხოვრების ყოველივე საიდუმლოებანი და ბოლოს იგი, ერთი წლის შემდეგ 1802 წ. დამდეგს რუსეთში წავიდა, ალექსანდრე პირველი ნახა და ანას გადასცა საქართველოს ერის ცხოვრების ცნობები.

კნორინგმა ასწავლა ალექსანდრე იმპერატორს, თუ რუსებს როგორ უნდა მოეწყოთ საქართველოს სამეფოს მართვა-გამგეობის საქმენი, რომ მის საშუალებით ქართველი ერი და ნამეტურ ძლიერი ქართველი თავად-აზნაურობა ისე დაბობილიყოს, რომ მათ რუსეთის მთავრობის წინააღმდეგ არამც თუ ოდესმე გამეფიერათ რამე, არამედ ჩუჩუნიც კი ვეღარ მოეხერხებინათ.

ალექსანდრე სავსემ ყოველივე დარიგება კნორინგისა გულდასმით მოისმინა და იმ დღიდგანვე შეუდგა იგი საქართველოს მართვა-გამგეობისთვის ისე მოწყობას და მოწესრიგებას, რითაც ქართველი ერის ოჯახი ერთობ მალე დაიკმაყოფილა და იგი ისე უჩინრად მოისპიბოდა, რომ ამ მოსპობას, ქართველები სულაც ვერაფერს შეამჩნევდნენ და უჩინრად გაქრებოდნენ ეს მით ადვილათაც გარუსდებოდნენ.

სწორეთ ეს გველური პოლიტიკა იყო, რომ კნორინგის შემდეგ საქართველო დანიშნეს სამთავარმართებლოდ და ამის გამგედ საქართველოში გამოგზავნეს პირველ მთავარ-მართებლად გარუსებული ქართველი პავლე ციციშვილი, რუსეთში დაბადებულ-გაზდილი და ბოძულ ქართველის ერისა.

ამ ოსტატობით რუსებმა ქართველ ერს ცხოვრებაში შხამი ჩაუსხეს, რადგანაც თვით ციციშვილიც იყო შხამით სავსე ქართველი ერის ცხოვრების შესახებ, ეს იყო რუსეთში დაბადებულ-გაზრდილი და მასთანვე გადაგვარებული და ბოძული ქართველების.

მამა ამისი იყო დიმიტრი, რომელიც ელისაბედ იმპერატრიცას წინაშე საქართველოს სამეფოს დასაღუპად მოქმედებდა, ამის მეთაურობით ძიზდა, რომ თეიმურაზ მეფემ ანტონ კათოლიკოზი გაფრანგების გამო ციხეში ჩაგდო, სადაც კათოლიკოზი 18 თვეს დარჩა პატიმრად.

დიმიტრის მამა იყო ოტია, რომელიც ვახტანგ მეფეა გადაჰყვა რუსეთში და 1724 წლიდან ეს ოტია მოქმედებდა საქართველოს სამეფოს დასაღუპად, რომ ეგები ამით რუსეთის სახელმწიფოს მალე ჩაეგდო საქართველოს სამეფო ხელში. აი ასეთი კაცების შთამომავალი გახლდათ პავლე ციციშვილი.

პავლე ციციშვილმა ბოროტებით კნორინგს გადააჭარბა, ამან ქართველი ერის ცხოვრებაში თვისი გესლი და შხამი მძლავრად ჩაანთხია, ამან იმეცადინა და აი რა ქმნა რასაც ამ მოკლედ მოვსთვლით:

ქართველ თავად-აზნაურებს და მათ ყმა ქართველ გლეხებს შეაძულა ერთმანეთი და ამით ეან მათში ჩატეხა ერთობის ხიდი.

თავად-აზნაურები რომ უფრო შესძულებოდენ გლეხებს. ამისათვის მათ მისცა ნებართვა, რომ გლეხებისათვის მათ რაც სურდათ ის ექმნათ, მაგალითებრ შეილები წარედგინათ, მერე ესენი გაეყიდნათ, ძალებზე გადაცვლით და ბევრიც სხვა ასეთნი. ამ ღლიდამ საქართველოში შემოვიდა ის წესებიც, რომ თავადაზნ-ურებს ვალებში ტორგით გლეხ-ყმათა ოჯახებსაც მთავრობაც კი უყიდდა, მერე როგორ 10, 15 და 20 ოჯახებს ერად.

ეს კიდევ არაფერი, ამაზე უარესი ის ქნა ციციშვილმა, რომ ქართველ თავად-აზნაურებს მისცა პირველი ღ მის უფლებაც, რაც საქართველოში, ქართველ თავად-აზნაურებში ზდაპრათაც არ გაგონილიყო. ეს ისეთი შხამი გახლდათ, რითაც რუსის გენერალმა დასცა ქართველი ერის ცხოვრება და წამიღწამიდით ქართველი ერის ცხოვრების არსებობა.

ციციშვილის ბედმა მეტი შხამის დათესვა ვეღარ მოასწრო და იგი ბაქოს ალების გამო 1806 წ. დამდეგს ბაქოში მოკლულ იქმნა, ამით გადარჩა ქართველი ერი მეტის შხამის დათესვისაგან. უნდა ვიცოდეთ კარგად ის გარემოებაც, რომ ციციშვილის მოქმედების გეგმა რუსეთის მთავრობას სარკესავებ ექმნა მიღებული და ვისაც კი ნიშნავდნენ ამის შემდეგ საქართველოს მთავარ-მართებლად, ყველა მათ წინ უდგებდენ შესასრულებლად კნორინგისა და ციციშვილისაგან ნამოქმედარს საქმეებს.

ითქმის ისიც, რომ ციციშვილის შემდეგ რუსეთის სხვა მთავარ მართებლები ამ გეგმას ოსტატურად ვერ ასრულებდენ, თუმც მათ ქართველი ტომის სიმძულვარე კი დიდათ აქვნდათ გაღვიძებული. ასეთი შხამიანი იყო გრაფი დუდოვიჩი, კოტლიარევსკი, როზენი, პავლიჩი, ბუბსკი, ბებუთოვი და ბევრნიც სხვანი ენით დაუთვლელნი. ყველა ესენი იყვნენ მძლავრი მეხი და მტრები ქართველის ცხოვრებისათვის და ნამნტურ 1830 წლების მთავარ-მართებლები.

ამათი ბოროტება ისეთი მძლავრი იყო და შხამიანი რომ მათს ბოროტებას ქართველები მდელვარებაში მიჰყვანდა, ვინაიდგან ამათი რუსის მოხელენი ქართველ ერს პირში სულს უხუთავდნენ და ტყავს აძრობდენ. პირში სულის ამოხუთვა და ტყავის გაძრობის იქით 1832 წ. შემდეგ „ფარული საზოგადოების“ გამო, ტფილისში ქართული სტამბებიც დახურეს და ქართველი წიგნების ბეჭდვაც აკრძალეს.

ასეთ ბოროტებას ქართველი ერი დიდათ გრძნობდა და მიტომ იგი დიდათაც იტანჯებოდა. ამის გამო ქართველი ერის საჩივრები და წყევლა კრულვის ამბები პეტერბურგში უმაღლეს მთავრობასაც ესმოდა. რუსის მთავრობა ამ ბოროტებისაგან შეფიქრიანებული იყო და მათ აღარ იცოდნენ სად უნახათ ისეთი კაცი, რომ მისთვის მიენდოთ საქართველოს მთავარ-მართველის თანამდებობა, რომელიც მთავრობის გეგმას მტკიცეთ დაიცავდა საქართველოში მართვა გამგეობის წინაშე.

რუსეთის მთავრობამ მალე მიაგნო თავის საჭადელს, მათ იშოვნეს, თუ მიაგნეს მიხ. სიმონის ძე ვორონცოვი, ამას მისცეს საქართველოს თანამდებობის ადგილი, მიანდვეს მასთანვე თვითანთ ალსასრული გეგმა და 1846 წ. ეს კაცი გამოგზავნეს საქართველოში მთავარ-მართებლის თანამდებობაზე მართვა-გამგობისათვის.

მ. ვორონცოვი ქართველობას კარგად იცნობდა, ეს ნამყოფი იყო საქართველოში იმ დროს, როცა საქართველო რუსეთმა დაიპყრა, მაშინ თურმე ვორონცოვი ახალგაზდა ოფიცერი იყო და მას საქართველო კარგათაც ახსოვდა. ამ დროს კი 1846 წ. იგი კარგა ხნიერი. კაცი იქნებოდა.

მიუხედავათ თავის ხნიერობისა მ. ვორონცოვი იყო რუსეთის გენერლებში უფრო ჭკვიანი, მოხერხებული და არაგრესიული ადამიანი, უყვარდა მას ევროპიული წიგნების კითხვა და მათს განათლებასაც დიდათ აფასებდა. საუბარი ითქმის, რომ მ. ვორონცოვი იყო გულ-კეთილი ადამიანი და მასთან დიდათ მოყვარე ხალხთა შორის საკეთილ თესვის და პროგრესიული წინ-სვლა ალორძინების.

ასე რომ მოკლეთ ითქვას, ვორონცოვი იყო ევროპიელათ განათლებული კაცი, იგი ისე გატაცებული იყო ევროპიზმით, რომ თავის სამუდამოთ ფრანგულს ენას სთვლიდა თურმე და ყველას იძას ავალებდა, რომ ყველა კაცს თვალები გაეხილა და ევროპიელი ერის ცხოვრების წესებით დაეწყო მოქმედება. ასეთი პირის დანიშვნა რასაკვირველია ქართველებისათვის კარგი იქნებოდა, სასიხარულო, ვინაითგან ქართველები ვორონცოვს წინათვე იცნობდენ კაის კაცობით.

პოეტმა ვახტანგ ორბელიანმა მიამბო ერთხელ შემდეგი ამბავი:

ვორონცოვის მოსვლის დღეს, ჩვენ ქართველ თავად-აზნაურები წარვდექით ჩვენის მარმლით და დეპუტატებით, ჩვენშივე გახლდათ პოეტი ალექსანდრე ჭავჭავაძე. ამან ვორონცოვს ფრანგულს ენაზედ სიტყვა ეთხრა, ვორონცოვმა მოისმინა ეს სიტყვა და მაშინათვე დაჰპირდა ყოველივეს აღსრულებას.

მოვიყვანთ აქ ეხლა თვით პოეტის ალექ. ჭავჭავაძის სიტყვასაც, რაც გადმომცა თვით ვახტანგ ორბელიანმა, აი ეს სიტყვაც პოეტის ალექს. ჭავჭავაძისა. დღემდე ეს სიტყვა ასეთი შეუსებით არსად დაბეჭდილა. ეხლა პირველათ იბეჭდება და ამის სხვა ვარიანტებიც მე არა გამიგონია რა.

თქვენო ბრწყინვალეგა მიხ. სიმონის ძევ. ვმადლობთ ღმერთს, რომ თქვენ საქართველოში მშვიდობით ჩამობრძანდით, ჩვენ ქართველები დიდის სიხარულით გელოდით რადგანაც თქვენ კარგათ გვიცნობთ ქართველებს.

მოგეხსენებათ თქვენო ბრწყინვალეგავ რომ ქართველებს რუსეთის ერთგული სამსახურით ბევრჯერ უსახელებია თავისი თავი, ქართველებს ბევრჯერ დაუმტკიცებიათ თვისი ერთგულება რუსეთის მონარქებისთვის.

ქართველი ერი მზათ არის, რომ იგი ყოველთვის რუსეთის სახელმწიფოს და იმპერატორის ერთგული იყვეს, ამას ქართველები თავის დღეში არ უღალატებენ და ყოველთვის წმინდათ აღასრულებენ, ასეთი ერთგულება ჩვენიკი რუსეთის მთავრობის ზოგი ერთ პირთაგან რჩება უყურადღებოთ და ჩვენ ერთგულ ქვეშევრდომ ქართველებს გვიყენებენ ცუდათ და ორგულათ, გვჩაგრავენ მძლავრათ და გვასწორებენ დედა მიწაწედ.

მაგალითებრ, 1832 წ. სოლ. დოდაშვილის დანაშაულობის გამო, ქართველებს თფილისში ლაგვიკეტეს სტამბები, მოგვისპეს ქართულ ენაზედ წიგნების ბეჭდვა, გაზეთისა და ჟურნალის გამოცემას ვსთხოვთ და ამის ნებასაც არ გვაძლევენ და ეარს გვეუბნებიან იმის გამო, რომ სოლ. დოლაშვილმა 1832 წ. დანაშაული ჩადინაო.

დღეს ქართველი ერი მოწყვეტილია ქართულს ენაზედ წიგნის, გაზეთის და ჟურნალის ბეჭდვას, სკოლებში მოსპეს ქართული ენის სწავლებაც და ყველგან ქართული ენაც არის დიდს დევნას მიცემული. ამიტომ მოგმართავთ თქვენი ბრწყინვალეგავ და გთხოვთ, რომ ამ საქმეში ქართველ ერს დახმარება მისცეთ რათა მთავრობამ ჩვენ ნება მოგვცეს ქართული სტამბის გახსნის, ქართული წიგნების, გაზეთების და ჟურნალების გამოცემის, ქართული ენაც განთავისუფლებული იქნეს რუსეთ ბოხელეების დევნისაგან და გაძლევთ პატიოსანს სიტყვას, რომ თქვენი ბრწყინვალეგა არ შესცდება ასეთის კეთილის ქმნით და ჩვენც ქართველებს გვექმნება საბუთი, რომ ვიქმნეთ თქვენი ბრწყინვალეგების პატივის მცემელი და მასთანვე ვიყოთ დიდი ერთგულები ჩვენის ხელმწიფე იმპერატორის.

ვორონცოვმა მოისმინა ეს სიტყვა და იქვე პოეტს ასეთი პასუხი მისცა:

რაც კი მოსთვალა თქვენმა ბრწყინვალეგამ, ყველა მას გამოვიკითხავ და მის შემდეგ ყველასფერს დავალებას შეგისრულებთ.

ეს დაპირება ქართველებს დიდათ გაეხარდათ და იქვე ვორონცოვს ამ დაპირებისათვის დიდი მადლობა მოუხსნეს. ამის მერე ეახარებული ქართველები სახლში წავიდნენ და ვორონცოვს შესახებ კარი ამბავი წაიღეს ხალხში, ხალხშიაც [illegible] ლაპარაკს მიეცნენ.

ზ. ქ.

რედაქტორი თვალი ლალიანი.
გამოსცემს დრ. მთავარი კომიტეტისა.

ქაბილის ექიმმა
აპოლონ ურუშაძემ
განაახლა ავადმყოფების მიღება
9—1 ს. და 4—7 ს.
ბებუთოვის ქუჩა 13 ბინა 1. 29

ექიმი
ნ. ა. არუთინოვი
სპეციალურად ხიფილისი (914 ტ 606
სქესობრივი უძლურება, ვენერიული ხუსუნათი და შედეგები.
ახალი ბებუთოვის ქ. 5, ცეცხლის მქრობელ რაზმის ახლო. ავადმყოფების მიღება 10—2 და 5—7 საათ. 946

ქ. ლანჩხუთში.
ექიმი
ოლღა ხოფერია
იღებს სპეციალურად ქალთა და ბავშთა სნეულებიან ავადმყოფებს.
ქალისტე ჩაჩავას სახლში. 1047

ბეითალი—ექიმი
ი. გ. ქუთათელაძე
იღებს შინაგან, კანის (ქეცით) ავადმყოფ ოთხშეტ პირუტყვებს და ფრინველებს. ცხენის ქოთაოს (საპს) ვიკეთებ ძალეინის შეზაპუნებით. ეიით ცხენის სასულე—მილას ავათმყოფობას ვექიმობ „ნეიმანის და ვესსელის“ მეთოდებით. ვეძლევი დარიგებას „ზოოტეხნიაზე“ (საქონლის მოვლა მოშენება). დილის 9—10 საათ. და დღის 2—5 ს. ბელინსკის ქ. № 3, [illegible] 2. 38

უოფ. გიმნაზიის დამაარსებელი და გამგე მათემატიკის მასწავლებელი ი. მ ა ჩ ა ი ძ ე
ა მ ზ ა დ ე ბ ს
საზაფხულო განმეორებითი გამოცდებზე:
მათემატიკაში, ფიზიკაში, გერმანულ და რუსულ ენებში. საშუალო სასწავლებელში და საერთო განათლების კურსებზე შესასვლელად. მასწავლებელობის, ანუ ინაჩის შეგირდის და 4, 5, 6, 7 კლასის მოწაფეებზე.
მიმართეთ: პლეხანოვის ქ. 25. (შესავალი ალექსის ქუჩის კუთხიდან № 5) ნახვა 3—6 ს. 1081

გ ა ნ ც ხ ა ლ ე ბ ა
სოციალურ უზრუნველყოფის სახ. კომისარიატის დაპრილ-დასახიჩრებულთა განყოფილება (ყოფილი რესპუბლიკის დაპრილ-დასახიჩრებულთა კავშირი) აცხადებს ინვალიდთა საყურადღებოთ, რომ განყოფილების სახელოსნოებში სწარმოებს შეგირდების მიღება.
ასწავლიან ფეხსაცმელების კერვას, ოთქების კეთებას, მკერვალობას და დალაქობას.
შეგირდობის ხანი განსაზღვრულია ექვსი თვით, რის შემდეგ შეგირდს ენიშნება ხელფასი.
შეგირდს მიეცემა უფასოდ: ბინა, ტანსაცმელი, საადილი, ვახშამი და სხვა. თხოვნების მიღება—ყოველ დღე 8-2 საათამდე (მიხეილის ქ. № 139).
ჩაწერა გრძელდება მხოლოდ ივანობისთვის დამლევამდე.
კ ო ლ ე გ ი ა 42

ლრმა მწუხარებაში ჩავარდნილი მშობლები პავლე და ანეტა, შვილებით: არისტარხი, დათიკო, შოთა, ავთანდილი და გიორგი აუწყებენ ნათესავთ ნაცნობთ და მეგობრებს, რომ ივნისის 12 ქ. ტფილისში ტრაღიკულად დაიღუპა პირველი ორის საყვარელი შვილი, დანარჩენების ძვირფასი ძმა ტფილისის ვაჟთა გიმნაზიის მერვე კლასის მოწაფე
ემელიანე პავლეს ძე ცინგაძე
დასაფლავება მოხდება კვირას, ივნისის 19, ნაძალადევის ეკლესიაში. ცხედარს გამოასვენებენ საკუთარ ბინიდან ნაძალადევი ნაზარეთის ქუჩა № 46 დილის 11 ს. 1050

კვირას 19 თიბათვეს ვერის წმ. ნიკოლოზის ეკლესიაში გადახდილი იქნება წირვა და პანაშვიდი
ეკ. თადეოზ პავლეს ძის გურჯანაძის
ექვსი თვის გარდაცვალების თაოზე, რასაც აუწყებენ ნათესავთა და ნაცნობთა დიდა გარდაცვალებულისა ანასტასია თადეოზის ასული გურჯანაძისა შვილებისა: ნინო, გიორგი, ეკატერინე, ერეკლე და მარიამით. პანაშვიდის დასაწყისი 12 საათზე. 1051

გულდასმწუხარებულნი მშობლები და ძმები აუწყებენ მეგობრებს და ნაცნობებს, სახელმწიფო უნივერსიტეტის საექიმო დარგის სტუდენტკა ქალის
ვერა ოკუჯავას
უდროოდ გარდაცვალებას. გამოასვენებენ ნაცვლიშვილის სახლიდან (წყნეთის ქუჩა უნივერსიტეტის პირდაპირ) დღეს 3 საათზე და წაასვენებენ სად. სენაკში 1053